15/2398

ראש=חודש סיון ווערט דער אלמאנאך פונאנדערגישיקט

דאָס אַרויסגעבן דעם
ערשטן אָרטאָדאָקסישן

אַלמאַנאַך

דאַרף יעדער אַגודיסט און
יעדע רעליג. יידישע טאָכ-
טער פאַרשטיין אָפּצושאַצן

וי אַזוי?

דורכן באַמיען זיך אַריינ-
צופירן דאָס בוך אין יעדער
יידישער שטוב!

בית יעקב

ליטעראַרישער נאַציאָנאַל-זשורנאַל

יאָרגאַנג 9

אָרגאַן פאַר די אינטערעסן פון די בית-יעקב-שולן
און אָרגאַניזאַציעס בנות-אגודת-ישראל אין פוילן
רעדאַקטאָר: א. ג. פרידנזאָן

נומער 89

ב"ה, לאָדזש=קראָקע=וואַרשע

אייר תרצ"ב

אַזוי זעט עס אויס!!!

יעדער וואָס וועט נעמען דאָס הייניקע „בית-יעקב" נומערל אין דער האַנט וועט זיך זיכער חידושן: מיט אַמאָל אַזאַ ירידה?! אַזוי זעט אויס אַן אָרגאַן וואָס האָט הינטער זיך 200 ב"י-שולן? „פון דעם וואַסער-גרוב וואָס מ'טרינקט וואַרפט מ'ן אַליין שטיינער"?... און וואו זענען עפּיס די „בנות" וואָס אין אַלע עפנטלעכע רעדעס זינגט מען אַזוי תהלות ותשבחות פאַר „בית-יעקב"-זשורנאַל? און וואו איז די לערערשאַפט וואָס טראָגט די פולע אחריות פאַר דאָס אידעאַלע אין דער באַוועגונג?

יאָ, מיר פרעגן זיך אַליין די אַלע ערגצטע שאלות און עס וועט קיינער נישט זאָגן, אַז מיר האָבן ביז אַצינד נישט כסדר אָנגיזאָגט, צו וואָס עס וועט דער-פירן די קאַלטקייט און גלייכגילטיקייט צו דער זאַך. במשך דעם פאַרגאַנגינים ווינטער, האָבן מיר כסדר גיגעבן, איין נומער נאָכן צווייטן און זיך אַנגאַזשירט אויף גרויסע הוצאות, בכדי דאָס בית-יעקב-זשורנאַל זאָל בכמות זיין, וואָס גרעסער און באיכות, וואָס מיין ערנצטער, ליטעראַרישער און באַלערנדער. אין דער זעלבער צייט אָבער האָבן אונדזערע בעסטע פריינט פאַרלאָזט די שוץ-פּאָזיציעס, נישט גישאַפן קיין נייע אַבאָנענטן, די אַלטע נישט גיהיטן פון אָפּ-פאַלן, גילאָזט אָנוואַקסן חובות; די גרעסטע עוולה טון אַלע כסדר די שולן אין די ערטער וואו עס קומט בכלל נישט אָהין דאָס „בית-יעקב"-זשורנאַל. אַלע רופן פון די צענטראַליס זענען גיבליבן ווי אַ קול קורא במדבר און אַט זענען די פאָלגן, — די ירידה פון „בית-יעקב"-זשורנאַל, און וואָס אַלע פאַרשטייען אַז מיר די אַרויסגעבער זענען דערין אַמ-ווייניקסטן שולדיק.

עס האָט אונדז אויסגיפעלט כוחות צו טראָגן ווייטער דעם עול פון דער אויסגאַבע און מיר מוזן קריגן אונדזער ווילן, יוצא זיין מיט די פּאָר בלעטלעך לעת עתה, און זאָל די ירידה געבן נאָכצודענקן אַלע וואָס ווילן באמת ווייטער זעען דעם קיום פון „בית-יעקב"-זשורנאַל, זיי אַליין זאָלן אונדז קומען צו הילף מיט מעשים.

מיר רעכינין, אַז ווען אונדזערע פריינט, וואָס לייע-נין שוין יאָרן לאַנג אונדזער זשורנאַל וועלן נישט גיקוקט אויף דעם ווייניקן פאַרשטענדיניש, וואָס איז פאַרהאַן צווישן ברייטן עולם פאַר דער דאָזיקער זאַך, פאַרט זיך רעכינין מיט דעם שווערן קלאַפּ, וואָס עס באַקומט אונדזער גאַנצער באַוועגונג און קומען צו הילף. זאָלן אונדזערע פריינט, די גיציילטע ליבהאָ-בער פון ריינים גידרוקטן אָרטאָדאָקסישן וואָרט, די באַוואוסטזיניקסטע בנות-טוערנס, און דער עיקר די לערערשאַפט אַצינד גידענקן:

דריי זאַכן מוזן תיכף גיטון ווערדן:

א) עס טאָר נישט בלייבן דער קלענצטער חוב אין קיין שום אָרט.

ב) דורכפירן אַן אַבאָנענטן-אַקציע פאַרן אַלמאַנאַך מיט דער שטאַרקסטער גיטריישאַפט.

ג) אונדזערע פריינט זאָלן זיך אַליין באַ-שטייערן פאַר אַ רעטונג=פאָנד מיט אַ גי-העריקער שפּענדע און אויפפאָדערן באַ-קאַנטע אויך דאָס זעלבע צו טון.

לאָמיר האָפן אַז עס וועט נאָר זיין אַ ירידה לצורך עליי׳!

אַלע לערערנס
בנות-טוערנס און פריינט פון אונדזער זשורנאַל האָבן באַקומען צוגישיקט זאַמל-ביכלעך אויף אַבאָנענטן פאַרן

אַלמאַנאַך

לאָזט נישט דורך קיין שום יידישע שטוב וואו ס'זאָל נישט אַריינקומען דאָס גרויסע ליטעראַרישע זאַמל-בוך. די וואָס האָבן נישט דערהאַלטן קיין זאַמל-ביכלעך, דאַרפן זיי אַרויספאָדערן אין אונדזער אַדמיניסטר.

אַדרעס:
Redakcja „Bajs Jakow", Łódź,
skrzynka pocztowa 146.

דער הייניקער נומ. „בית-יעקב" קאָסט 30 גר.

יעקב לאַנדאַ

פון פסח ביז שבועות

(פון בוך „די אייביקייט"
וואָס דערשיינט בקרוב)

אינים פרילינג פון דער נאַטור איז אויך אויסגעפאַלן דער פרילינג אין דער געשיכטע. אינים פרילינג-חודש, וואָס אין אים הויבט אַלעס אָן צו בליען, בעת די זון פולט אָן די נאַטור מיט אירע ליכטשטראַלן, בעת אַלעס אויף דער וועלט פייערט זיין אויפלעבונג, דעמאָלט פייערט אויך די געשיכטע פון דער מענטשהייט דעם גרויסן באַפרייענדיקן מאָמענט פון יציאַת מצרים. פרילינג אין דער נאַטור און פרילינג אין דער פעלקער-געשיכטע.

די געשיכטע געהערט צו ג-ט, ווי די נאַטור. די געשיכטע האט אירע אויפלעבונגס-מאָמענטן ווי די נאַטור. ג-ט איז באַשעפער און אַנטפּלעקער, ער איז בורא, אָבער אויך משגיח אויף דעם גאַנג פון דער געשיכטע. נאַטור און געשיכטע ביידע ווערן באַוואַכט פונים אייבערשטן. ביידע האָבן זייערע געזעצן. ביידע באַנייען זיך און ווערן באַנייט, אויף ג-טס וואָרט און זיין הבטחה, יעדן אויגנבליק.

באַלד נאָכן ערשטן טאָג פון פסח, ווען די מענטשהייט-געשיכטע האט געפייערט איר טריאומף, דעמאָלט הויבן אָן אויך צייטיק צו ווערן די תבואות אויפן פעלד. דאָ אין דער נאַטור געשעען וואונדער, ווי זיי זענען ערשט נעכטן געשעען אין דער געשיכטע „פאַרבאָרגענע וואונדער", וואָס די מענטשלעכע געוואוינהייט האט זיי פאַרוואַנדלט אין אַ נאַטירלעכע דערשיינונג, אָבער לגבי די „זעעוודיקע וואונדער", וואָס געשעען אין דער געשיכטע איינמאַליק, באַווייזן זיך פאַר אונדז אויך די „נאַטירלעכע דערשיינונגען" אַלס דויערנדע וואונדער פון ג-ט, וואָס באַנייט „יעדן טאָג שטענדיק די ווערק פונים אָנהויב".

אינעם דאָזיקן טאָג „זאָלט איר ברענגען דעם עומר פון אייער ערשטן שניט צום כהן", אַ׳ס צייכן, אַז די נאַטור געהערט צום אייבערשטן, אַז נאָר זיין אַליינקער כוח, וואָס ווירקט כסדר אין דער נאַטור-וועלט, מאַכט רייף און צייטיק די תבואות פאַר זיינע באַשעפענישן, און ווייל די נאַטור געהערט צו ג-ט, זאָל דער מענטש נישט גלויבן, אַז די נאַטור וועט אים שטענדיק ברענגען נאָר אַ ברכה אויף דעם וועג פון איר קאַוואַלישקייט. די נאַטור איז נישט סובערן, כאָטש די געזעצמעסיקייט מאַכט דעם אָנשיין ווי זי וואָלט דאָס געווען; ג-ט איז בכוח אַדורכצוברעכן די קייט פון דער דאָזיקער געזעצמעסיקייט אויך ביי דער נאַטור, ווי ער האט דאָס ערשט נעכטן אין דער געשיכטע. דעמאָלט קאָן פון דער ברכה חס ושלום נאָך ווערן אַ קללה. נאָר ווען די מענטשן הערן אויף ג-טס שטים אין דער געשיכטע און פאַרנעמען זיין וואָרט, דעמאָלט וועט די נאַטור געבענטשט זיין מיט אַלע ברכות.

נאַטור און געשיכטע זענען אָפּהענגיק פון אייניאַנדער. ווען די מענטשן געשטאַלטן די געשיכטע לויט ג-טס רצון, ווען זיי שטעלן זיך צו זיין דינסט פרייוויליק און מיט דעם פרייען אַנטשלוס, מיט וואָס זיי זענען פונים באַשעפער געקרוינט געוואָרן, דעמאָלט געשטאַלט ג-ט די אומפרייע נאַטור, אַזוי אַז זי זאָל דעם פרייען דינען צו זיין אַבסאָלוטער צופרידנהייט. דעריבער: „און ווענדן זאָל ער דעם עומר פאַר ג-ט אַלס אויסדרוק פון אייער רצון", זיך צוצוהערן צו זיין שטים און צו זיין וואָרט, וואָס איז אַראָפּגענידערט אויפן באַרג סיני, וווּ ג-ט האט זיך באַוויזן, אַלס ג-ט נישט נאָר פון דער נאַטור, נייערט אויך פון דער מענטשן-געשיכטע. דאָרט האט דאָס יידישע פאַלק געלערנט, אַז די ברכה, וואָס ליגט אין דער אומפרייער נאַטור, איז לגמרי אָפּהענגיק פון דער פרייוויליקער דערפילונג פון ג-טס רצון, וואָס ליגט אין דער תורה.

און טאַקע דערפאַר „זאָלט איר ציילן פון צומאָרגנס פון שבת, פון דעם טאָג אָן, וואָס איר האט געברענגט דעם עומר התנופה, זיבן וואָכן, גאַנצע זאָלן זיי זיין". ציילן זאָלט איר די עומר-טעג, טעג און וואָכן, „ביז צומאָרגנס פונעם זיבעטן שבת זאָלט איר ציילן פופציק טעג". דאָס זאָגן די טעג, וואָס פירן פון יציאַת מצרים איבער די נאַטור צו דער אַנטפּלעקונג פון ג-טס וואָרט. איר זאָלט לערנען פאַרשטיין דעם גרויסן און געוואַלטיקן צוזאַמענהאַנג, וואָס ליגט צווישן זיי, וואָרום נאָר אויפן דאָזיקן צוזאַמענהאַנג בויט זיך אייער לעבן אַלס ג-טס פאַלק, אַלס פאַלק פון דער אייביקייט.

ווען איר גרייט זיך צו דער קבלת התורה, ווען איר ציילט די טעג פון אייער צוגרייטונג צום געוואַלטיקן מאָמענט פון ג-טס אַנטפּלעקונג פאַרגעסט נישט דעם „עומר", פאַרגעסט נישט, אַז אייער גאַנץ נאַטירלעך לעבן אויף דער וועלט וועט נאָר דעמאָלט געקרוינט זיין מיט ג-טס ברכה, ווען איר וועט תמיד געדענקען צו באַווייזן אייער רצון דעם אייבערשטן צו דינען מיט דער תורה, וואָס ער וויל אייך געבן און צוליב וואָס ער האט אַדורכגעבראָכן די קייט פון דער נאַטור קאַוואַלישקייט ביי יציאַת מצרים דורך אותות און מופתים. און פונקט ווי אינעם ערשטן טאָג פון אייער ציילן, אַזוי זאָלט איר אויך אינעם לעצטן, אינעם פופציקסטן טאָג, אינים טאָג פון מתן-תורה, ווידער „מקריב זיין אַ נייע מנחה צו ג-ט" פון דער נייער פרוכט, וואָס די נאַטור האט גיצייטיקט און „דער כהן זאָל זיי וועגדן צוזאַמען מיט די ברויט פון די בכורים אַ תנופה פאַר ג-ט".

פונקט ווי איר טאָרט נישט גיניסן פון די נייע תבואות איידער איר האט גיברענגט דעם עומר, אַזוי טאָר גאָר נישט גיברויכט ווערן די נייע פרוכט פאַרן בית-המקדש, איידער מע האט מקריב גיווען די „צוויי ברויט" פון די בכורים. תמיד מוזט איר צוערשט באַווייזן אייער רצון ג-ט צו דינען, איידער איר גייט גיניסן די פירות פון דער נאַטור.

פון פסח, דעם באַפרייאונגס-יו"ט, ציט זיך אַ לאַנגע קייט צו שבועות, דעם יו"ט פון דער אַנטפּלעקונג. אין פסח איז דאָס יידישע פאַלק באַשאַפן גיוואָרן אַלס פאַלק און אין שבועות זאָל עס באַקומען זיין אייביקע צורה. פסח האט אונדז באַפרייט פון קערפּערלעכער קנעכטשאַפט, שבועות זאָל אונדז אַרויספירן פון דער גייסטיקער פינצטערניש. פסח איז גיקומען צו אונדז ווי גישפּרונגען — פסח, פלוצלינג, הימל און ערד האָבן זיך גיעפנט, ג-ט האט אַדורכגיבראָכן די קייט פון דער נאַטור-קאַוואַלישקייט און וואונדער זענען גישען און ניסים האָבן פּאַסירט און מיר זענען באַפרייט גיוואָרן, פלוצלינג און שנעל, ווי אַ בליץ. די באַפרייאונג איז גיקומען צו אונדז אינגאַנצן פון דרויסן אויף אַן אומנאַטירלעכן וועג און מיר האָבן גאָר קיין חלק נישט גיהאַט אין איר. מיט לייכטערע טריט, אָן רעש און אָן גיפילדער זענען מיר אָבער אַקעגנגיגאַנגען דעם גרויסן טאָג פון מתן תורה. ג-טס אַנטפּלעקונג קומט נישט פלוצלינג, ווייל דער, פאַר וועמען ג-ט וויל זיך אַנטפּלעקן, מוז זיין צוגיגרייט דערצו מקבל צו זיין אַט די אַנטפּלעקונג, ער מוז זיין גיהייליקט און גירייניקט, ער מוז האָבן אַראָפּגיוואָרפן פון זיך די שלאַקע, וואָס האט נאָך באַדעקט זיין נשמה. אין אים מוז זיך האָבן אָנגיזאַמלט אַ סך פייערדיקע געגועים צו דעם גרויסן מאָמענט, וואָס קומט אָן, און אינים סאַמע ברען פון אַט די דאָזיקע געגועים איז ער ביכולת משיג צו זיין די גייסטיקע הויכקייט פון ג-טס אַנטפּלעקונג. אין דער גייסטיקער באַפרייאונג האט אויך דער באַפרייטער אַ חשובן טייל.

וואָרט גידולדיק, אייל זיך נישט! — זאָגט תמיד די גייסטיקע באַפרייאונג און איר שטים דרינגט אַריין אין אונדזער נשמה און מאַכט זי אויפציטערן פאַר בענקשאַפט. וואָס האסטו פון מיין באַפרייענדיק וואָרט ווען דו ביסט גאָרנישט בכוח עס אין דיר ריכטיק אויפצונעמען, ווען נאָר דיין אויער וועט עס הערן, אָבער דיין האַרץ וועט עס נישט קענען פאַרשטיין. דו מוזט זיך צוערשט צוגרייטן צו דעם גרויסן דערהויבנים מאָמענט. אין דיר מוז זיך קודם-כל אָנזאַמלען אַן אומרואיק און צאַפּלדיק גיוויסן, אַ שטאַרק און פייערדיק בענקיניש, כדי צו זיין בכוח צו דערלעבן דאָס געוואַלטיקע דערלעבעניש אין דעם גרויסן טאָג, וואָס קומט אָן און וואָס וועט בלייבן אין דער גישיכטע פון דער גאַנצער מענטשהייט ווי אַ ליכט-זייל, ווי אַ וועג-ווייזער, ווי אַ ברענענדער סנה אין דער פעלקער-מדבר.

אַ פרייער, שטאָלצער מענטש ביסטו גיוואָרן, דו האסט אין דיר אָנגיזאַפּט פרייע ליכט, דו ביסט נישט מער קיין קנעכט. אויפגיהערט האסטו צו זיין אַן עבד ביי דיינע פייניקער, דו האסט דערלאַנגט די אויסערלעכע פרייהייט. די דאָזיקע אויסערלעכע פרייהייט איז דיר גישענקט גיוואָרן אונטער ניסים, אונטער אַ גרויס גיפילדער, אונטער דעם גירויש פון פלאָגן און מכות, פון ריט-וואָגנס און פערד. אינים דאָזיקן גירויש און גיפילדער האסטו פון זיך אַראָפּגיוואָרפן די שמאַטעס פון גלות, און אַז די זון האט אָנגיהויבן צו שיינען, ביסטו גישטאַנען ווי אַ בן-מלך איינגיהילט אין פּראַכט און שיינקייט.

אויסערלעכע פרייהייט קומט פאַר איינמאַליק. זי בליצט אָפּ אויף פון אַ גישלאָגינים קאַמף, זי איז אַ פועל-יוצא פון אַ רעוואָלוציע, אָדער זי איז גאָר אַ גישאַנק פון ג-טס שטאַרקע האַנט, וואָס פאַרטרייבט אַלע פינצטערע כוחות. אויסערלעכע פרייהייט טאָר אָבער נישט באַטראַכט ווערן אַלס דער לעצטער ציל, וואָרום זי איז נאָר אַ וועג, וואָס פירט אָדער קען פירן צום לעצטן ציל. דער לעצטער ציל איז און בלייבט תמיד די אינערלעכע פרייהייט, די אינערלעכע דערלייזונג, וועלכע קאָן אָבער נישט מיט איין מאָל דערגרייכט ווערן. פאַר די דאָזיקע פרייהייט איז נייטיק אַ שטענדיקער קאַמף און ערשט אינים דאָזיקן

(סוף פון אַרטיקל אויף זייט 14)

שמואל נאַדלער

רות שוימאַן זינגט

(בריוו פון וועג) (ספּ. פאַר „בית-יעקב")

— הייסט עס, אַז איר זענט אַ רעליגיעזער דיכטער? — פרעגט מיך מיין רייזע-באַקאַנטער, אַ דייטשער זשורנאַליסט ביים סוף פון אונדזער שמועס.

— פון אַזאַ שטייגער.

— אויב אַזוי האָב איך פאַר אייך אַן אינטערעסאַנטן פאָרשלאַג.

— אויב ער איז באמת אינטערעסאַנט וועל איך זייער דאַנקבאַר זיין.

— זיכער. ווילט איר זיך נישט באַקענען מיט דער גרויסער רעליגיעזער דיכטערן פון היינטיקן דייטשלאַנד?

— פון מאַרקס גלויבן צי פון היטלערס גינאַד?

— אָן שפּאַס. אַ דיכטערן פון ג-טס גינאַד. זי איז מיינס אַ באַקאַנטע און איך וועל היינט זיין ביי איר. ווילט איר זי קענין?

— מיטן גרעסטן פאַרגיניגן.

— אויב איר ווילט, שטייגט דאָ אָפּ מיט מיר, מיר זענין אין...

דער קאָנדוקטאָר שרייט:

מ י נ כ ע ן!

* * *

און איך בין אים באמת דאַנקבאַר גיוועזן, דעם חבר זשורנאַליסט. עס האט זיך נישט גיוואָלט גלויבן אַז אַט דאָ אין דער סאַמע מיט פון דער היטלערישער רעזידענץ, אין דער פעסטונג פונים „דריטן רייך" זאָל ווערן גיחלומט און גיזונגען וועגן „מלכות שמים". מיר פאָרן דורך שורות פון עלעגאַנטע גאַסן, הייזער מיט רייכע אָרנאַמענטן, גישניצטע באַפּוצונגען דערמאָנען אין דער אַמאָליקער הויפּט-שטאָט טראַדיציע און קינסטלערישן שם. און הייזער נייע, גראַדליניקע, הויכע, מיט גלאַטע ווענט און אַ סך שויבן דערציילן וועגן טעכניק פון באַקוועמלעכקייטן און מאָדערנער וואוינונג-קולטור. וואו-נישט-וואו גרויסע פּלאַקאַטן פון ערב-וואַלן: „היטלער איזט צוקונפט", „אונדזער איינציקע האָפענונג נור — היטלער", וכדו׳.

לכתחילה בין איך אַביסל אַנטוישט גיוואָרן. צי די אָרדנונג פון דער ביכער-שאַנק, וועלכע האט גיכער עדות גיזאָגט אויף אַ דייטשקע ווי אויף אַ דיכטערן, צי איר „דערניער קרי" מאָדערנע קליידונג און צוריקגיהאַלטנקייט, צי ביידע צוזאַמען האָבן גיווירקט אַז מיין ענטוזיאַזם איז אַביסל אָפּגישוואַכט גיוואָרן. אָבער דאָס איז נאָר גיווען לכתחילה. נאָך אַ קורצן אַרומקרייזן אַרום דער טעמע איז דאָס גישפּרעך ענדלעך אַרויף אויף דער גיוואונטשענער גלייזע: רעליגיע און דיכטונג. די גוטע מוטערישע אויגן האָבן זיך צושמייכלט און דאָס פּנים האט אויפגיליכטן מיט אַן אינעווייניקער שיין פון כמעט-יידישער שבת-ומטובדיקייט. איך האָב פאַרגעסן אַז כ׳בין אין דעם צענטער פון שנאה און גיפט. איך האָב פאַרגעסן אַז דאָ זיצט פאַר מיר אַן איינגיוואָרצלטע אין אַן אַלטער פרעמדער קולטור. און איך האָב ענדלעך מוזן און דערקענט בחוש: אַז אויב אויף דער ערד איז אַזוי שווער און וויסט דאָס מענטשן און פעלקער זאָלן זיך פאַראייניקן, איז עס מעגלעך נאָר אויף אַן אַנדערער פלאַך, אויף דער הימלישער.

און רות שוימאַן ענטפערט:

— ניין. איך בין נישט דאַגעגן דער צייט-ליטעראַטור, וואָס וויל אָנכאַפּן דעם וואָגן פון אַקטועלקייט ביים ראָד און געבן אַן אויסדרוק דעם בוענינדיקן גיראַנגל פון דער עפּאָכע. אָבער מע מוז קענען אונטערשיידן פרייזן און ווערטן. אונדזערע אַלע מלחמות און בייטן שיפן זיך על פי רוב אויף דער פלאַך, אויף דער אויבערפלאַך פון לעבן. פונקט ווי ביים ים, אָבער אין תהום איז אַלעס רואיק, דאָרט קומען פאַר שינויים אָבער אין משך פון טויזנטער דורות, און נאָר דאָרט קען מען טרעפן די אמתע פּערל. שאַפונג און נישט פאַבריקאַציע.

— און איר האט טאַקי זיי גיטראָפן.

— אויך נישט. איך זוך זיי, און זיי ווי מע גיפינט זיי, דאָרט ווי מאָדע איז נישט שולט. אין די טיפע תהומות פון פילן דערקענט מען נישט די שפורן פון צייט.

— און דאָך האָבן אייערע לידער אַריינגיברענגט די מאָדערנסטע פאָרמען אין אונדזער ליטעראַטור — גיט צו מיין באַגלייטער.

— אָבער איר זענט גירעכט — בין איך מוסיף. ווען איך האָב צום ערשטן גילייענט אייערע לידער האָב איך גיהאַט דעם איינדרוק, אַז זיי זענען אויסער אָרט און צייט. קלאַסיש אייביק.

— איך פיל עס אויך — רות איז אַביסל פאַרשעמט מודה — אַז צו מיינע זאַכן קען מען תמיד צוגעבן אַ וואָסער שטאָט-נאָמען איר ווילט און אַ וואָסער דאַטע איר ווילט.

— אָבער נישט אַ וואָסער נאָמען פון אַן אויטאָר מע וויל...

רות שמייכלט.

* * *

עס איז גיווען צו דערוואָרטן. דורך טויזנטער יאָרן האט די פאַרשקלאַפטע פרויען-נשמה גישוויגן. אַלע פלעצער ביים שרייב-טיש זענען גיווען באַזעצט דורך מענער. און אוצרות פון ליבע און מוזיק זענען גילעגן פאַרחתמעט אין דעם צאַרטסטן גיפיל און גיוואָרט אויף דער מייסטער-האַנט, וואָס זאָל זיי אַרויסבאַקומען פון די סטרונעס.

מע האָט זיך גיקענט ריכטן דערויף, און ווי מע האט זיך גירעכט אַזוי איז גישען. ווען די פרוי האט גינומען דאָס וואָרט אין דער ליטעראַטור, האָבן זיך דערהערט די איידלסטע טענער, די רירנדסטע מעלאָדיעס. עס האט זיך דערהערט דאָס קול פון רחמים און ליבע, האַרציקסטן רחמים און אומבאַגרענעצטער ליבע.

און פון אמונה. נישט אומזיסט האָבן די פראַנצויזישע סאָציאַליסטן מורא צו געבן שטים-רעכט דער פרוי. די פרוי איז פון תמיד אָן דורכאויס רעליגיעז. די „בחינת דנוקבא" איז דער זשאַנר פון אָפּהענגיקייט, פון צוטרוי, פון סימביאָזע. אַטעאיזם הייסט בויען אויף אייגענע כוחות, אַליינהילף. פרייער ווילן און אומאָפּהענגיקייט. און דאָס „אייביק ווייבלעכע" ווי געטע רופט, איז דאָך פונקט דער היפך דערפון.

רות שוימאַן האט גיברענגט צום אויסדרוק אַט די העכסטע מדרגה פון פרויען-גלויביקייט, זי פרעגט נישט קיין פאַרוואָס און פאַרווען. אַלעס איז אַזוי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית און אַלעס דאַרף אַזוי זיין עַד ימות הַמָּשִׁיחַ. אין אירע לידער איז נישטאָ קיין גראַדאַציע, קיין שטייגערונג, קיין גיבוי פון טרעפּ און שטאַפּלען, פון שטאָט אויף שטאָט. עס זענען נאָר דאָ סימעטרישע שורות נעבן איינאַנדער. נישט קיין וואונדערישע צי מאָדערניסטישע שפּרונגען. אירע לידער דערמאָנען אין הויפנס צייטיקע עפּל, וואו איינער איז כמעט ענלעך צום אַנדערן, אָבער אַלע זענען רייף, פול מיט זאַפט און — ניי.

גאָט — גיליבטער, כ׳האָב גיוואָלט צו דיר זינגען,
האט דער סאָלאָוויי אָנגיהויבן און ס׳שטייגט
זיין התלהבות אויף איריס-קאָליריקע פליגל.
ער זינגט — און איך שווייג.

האַר פון מיין נשמה, כ׳האָב גיוואָלט מיך בוקן,
האט דער קאַרשנבוים אָנגיהויבן שיטן דעם שניי פון
זיין טשוויט,
וואָס לייגט זיך רואיק אויף גרודעס.
דאָס ליגט — און איך שטיי. *)

וואונדערבאַר איז די מוזיק פון אירע לידער. ס׳איז זעלטנס צו טרעפן ביי דיכטער אַזאַ מין מעלאָדישקייט פון וואָרט, שורה, סטראָפע און ליד ווי ביי רות שוימאַן. אַ שטיק נשמה ליגט אין

*) Die Tenne, Gedichte von Ruth Schaumann, München, 1931.

שרה שענירער

צו דער אַרבּיט אויפן גאַנצן פראָנט!

אין אדורך דער שיינער יום-טוב פסח. מיר ציילן יעצט די טעג און די וואכן צו דעם יום-טוב פון קבּלת-התּורה, צו שבועות. אין דער דאָזיקער צייט דאַרפן מיר זיך אָפּגעבּן אַ גינויען דין-וחשבּון, צי מיר גרייטן זיך טאַקי ראוי צו זיין ווי גיהעריק צו אַזאַ יום-טוב; צי בּאַמיען מיר זיך מיט אַלע כּוחות צו ווערן בּעסער און שענער און צו גיין פאראויס אין דער אַרבּיט פאַר אונדזער תּורה? מיר דאַרפן אבער אויך גידענקן, אַז יעצט איז אונדזער דאזיקער חוב אַ טאָפּלטער, צוליב דעם 15-יעריקן יובּילעאום פון אונדזער אַרבּיט. צי קענין מיר אין אַזאַ מאמענט חלילה שוואַך ווערן אין דער טעטיקייט און אַזויערנאָך פאַרשע[מ]ען דאָס גאַנצע וואָס מיר האבן ב"ה ביז יעצט דערגרייכט?

ניין, ס'וועט קיינים פון אונדז חלילה נישט קומען אַזעלכיס אויפן רעיון. די אַרבּיט פון „בּית-יעקב" און „בּנות" אין זייערע דעטיילן וועקט און מאָנט אונדז כּסדר נישט אָפּצושטיין און שוואַך ווערן אין דער מיט פון אונדזער ווערק.

מיר האבּן די טעג גילייענט די סדרה קדושים, וואָס הויבּט זיך אָן מ'ט די ווערטער: דבר אל כל עדת בני ישראל ואָמרת אַליהם קדושים תהיו כּי קדוש אָני ד' אלק'כם" (און דו זאלסט רעדן צו דער גאַנצער גימיינשאַפט פון די קינדער ישראל און דו זאלסט זיי זאָגן; הייליק זא'ט איר זיין ווייל הייליק איך, בּין אייער ג-ט). „כּ עדת" די גאַנצע עדה. אַלע, אַלע האבּן מיר דעם חוב און די מעגלעכקייט הייליק צו ווערן, אָן אונטערשיד פון גישלעכט, יינג און אַלט, אָרים און רייך. צו יעדן פון אונדז רעט ג-טס וואָרט, זיך צו דערהויבּן זיטלעך און הייליק און צו בּאַהערשן אונדזערע שלעכטע מידות, וואָס זענין אַ שטערונג דערצו. די דאזיקע בּאהערשונג פון די אייגינע מידות רָעות איז די גרעסטע אַרבּיט און גבורה פון מענטש, אויף דעם דאַרף דער מענטש פאַרווענדן זיינע אַלע כּוחות אַז ער זאל קענין זיין רָצון און נייגונגין אַזוי אויסאַרבּיטן, אַז זיי זאלן שטימין וועגן ג-טס גיבּאט וועגן הייליקייט.

די וועגן צו דערגרייכן די דאזיקע מדרגה פון דערהויבּנקייט זענין לויט אונדזער תּורה קודם-כּל צניעות פון קערפּער און גייסט, פון אויג און האַרץ. מיר דאַרפן אָפּהיטן אונדזער אויג און האַרץ פון קערפּערלעכע און גייסטיקע אומריינקייטן. צניעותדיקע קליידונג איז דער ערשטער בּאַדינג פון אט די מצוות. מיר דאַרפן זיך בּאַמיען אויסצואיידלין אונדזערע גיפילן און נישט זיי צו רייצן דורך פּריצות'יקע מלבּושים.

מע דאַרף אויך אָפּהיטן אונדזער גיהער פון שלעכטע און מיאוסע רייד, וואָס ווירקט פּונקט אַזוי לרָעה וויז עזן שלעכטע זאַכן.

דאָס הערן און זעען שלעכטס און מיאוסע זאַכן פאַראייניקט זיך אינים לייענען שלעכטע ווערטער. דאָס לייענען איז אַ מין הערן מיטן אויג. און דאָ קומין מיר צו דער פראַגע וועגן לייענין ביכער.

ס'איז גינוג בּאַקאַנט ווי ווייט שלעכט ס'ווירקט דאָס לייענין ביכער פון שלעכטע און נישט יידישע מחבּרים. ס'איז דאך קלאָר, אַז זייער גייסט גייט איבּער אויפן לעזער. דאַרפן דאך אונדזערע טעכטער זיך בּאַמיען מיט אַלע כּוחות אויסצומיידן אַזאַ אַרט לייען-מ טעריאַל. מיר האבּ דאך אונדזערע אייגינע גוטע ספרים, גישריבּן פון גדולי התּורה, צדיקי עולם ווי דער מנורת המאור, קב הישר, לב טוב און פיל אַנדערע. טאַ פאַרוואָס זאלן מיר זיך נישט פאַרטיפן אין זיי? דער רמבּ"ם זאָגט, אַז שלעכטע גידאַנקן קומין נאר אַריין אין אַ האַרץ, וואָס איז ליידיק פון תּורה הקדושה.

מיר האבן אויך שוין די נייע אַרטאַד. שריפטן און בּאַזונדערס די קאמפּלעטן פון אונדזער ליבּן ב"י-זשורנאַל, וואָס זענין דאך פאַר אונדז אַן אוצר פון שיין און גוט לייען-מאַטעריאַל. די דאזיקע טאָרן נישט פעלן אין קיין שום בּיבּליאָטעק אונדזערע. מע דאַרף אבּער דאָס זשורנאַל בּאַזונדער פאַרשפּרייטן אין יעדער יידישער שטוב, כּדי זיי זאלן פאַרטרייבּן די שלעכטע און מיאוסע ביכער, וואָס זענין סם פאַר יידישע זין און טעכטער.

מיט גרויס ענערגיע דאַרף אויך גיאַרבּיט ווערן צו שאַפן האַלבּע און גאַנצע זומער-קאלאניעס, וואו יידישע קינדער זאָלן לעבּן אין אַ היימישער, עכט-יידישער סבּיבה און זיך נישט אָפּלערנין חלילה פון שלעכטע חברות.

צו דער אַרבּיט אַלזא, מיינע ליבּע „בּנות" און „בּתיה"-שוועסטער! אַ סך אויפגאַבּן וואַרטן אויף אונדז און מיר טאָרן זיי נישט פאַרנאַכלעסיקן. מיט פאַרטאָפּלטער מי דאַרפן מיר אַרבּיטן אויף אַלע פראָנטן און בּעזרת השם וועט אונדזער אַרבּיט בּרענגין די גיווינטשינע גוטע פרוכטן.

אט די קלאַסישע פערזון. איר גיפיל איז תּמיד אמתדיק, תּמיד וואַך, תּמיד ריינד. און דאך רייסט עס נישט אויף די מאַזאַאיקישע בּוי און רעגלמעסיקייט פון פאַרים. פון איר רייכן שפּראַך-אוצר ווייסט די דיכטערן אַרויסצובּאַקומין אַ רעליעפע בּילדערישקייט. און אַ רעגנבּויגנדיקע פאַרשידנפאַרביקייט, אַזוי אַז דאָס אויג און דאָס אויער צוואַמין פראַווין מיט הַנָאה די יומטובדיקע סעודה פון דיכטונג.

נישט איינמאַל פאַלט די זינגערן אַריין אין דעם נוסח פון אַלטן קלויסטע-ליד אדער אַזוי-שוין-אָפּגינוצטן רעליגיעזן מאַטיוו. אבּער בּאַלד ראַטיווייט זי ווייטער אַרויס איר „מלאך הגואל": דאָס אוממיטלבּאַרע גיפיל. אַ קרישטאַלינע קינדישע רייכקייט הויכם פון איר מיט אורקראַפט און אַנטדעקערישקייט.

דאָס זענין תּפלות פון ליפּן. וואָס קיין שום אומווערדיק וואָרט אדער בּאַרו'ר האט קיינמאַל נישט פאַרשוועכט זייער הייליקע נוירות. אבּער נאך העכער ווי די מוזיקאַלישקייט פון אירע גיזאַנגין איז זייער — שוייגן. שוימאַן איז אַ מייסטערן פונם איבּעררייסן די טענער-כוואַליע מיט אַ פּלוצימדיק שטיל-ווערן. און אַט די דערהויבּינע שווייגיניש איז אַריינפלאַכמן ווי אַ בּאַשטאַנדטייל, ווי אַ טאָן, אין אירע קאמפּאזיציעס און גיט זיי דעם אמת.

רעליגיעזן הן. „לךָ דוּמִיה תהִלה"..

ווייל איך דאָס לעצטע דערציילן
וואָס איך זע אויף דער וואָר—
גרויסע מלאָכים טיילן
בּאַלד מיט גאלדינע האָר
פון מיין וואָרט דעם קלאַנג.
איך זאָג דאָס גיזאַנג
אבּער קיין מענטשלעך אויער ווערט אים נישט
גיוואָר. (*

אַזוי זינגט אַ פרוי. נאָך לאַנגע דורות פון גיצוואונגינער שטימקייט, — אַ בּאַפרייטער אויטאנאמער טייל פון דער מענטשהייט אַזוי זינגט אַ מענטש. אין אונדזער צוואַנגין-צייט ווען שיניס וואַרגן די מאַמע ערד אין תּפיסות און אייזערנע עקאנאמיק פאַרשקלאַפן דעם לויטערן גייסט. אַזוי זינגט אַ סאלאוויי. אַלע שטורים-פייגל זאָגן אָן מארד און פאַרניכטונג און ער איינער זעט

דעם אייבּיקן רואיקן גן-עדן.
קינד נאָך קינד גיסטו מיר צו געבּן,
פה אל פה דערלאַנגסטו זיך מיר קלאָר
ווינט נאָך ווינט לאזטו מלאָכים שוועבּן
אַרום מיין שטערן ווי אייגינע האָר.
טויט נאָך טויט גיסטו מיר צו שטאַרבּן,
ליכט נאָך ליכט שטראמסטו צו מיר צו,
בּרויט נאָך בּרויט זאל איך אַזוי דערווערבּן
און דאָס לעצטע — דאָס בּיסטו...

אַזוי זינגט רות שוימאַן.

---

*) דארט.

פון פּסח בּיז שבועות

(סוף פון זייט 2)

קאַמף דערקעמפט זיך דער מענטש דעם נצחו פון דעם אמת, פון יושר און גירעכטיקייט.

גייסטיקע פרייהייט קאָן נישט דורך רעוואלוציעס און איבּערקערינישן מיט איין מאָל דערגרייכט ווערן, די גייסטיקע פרייהייט איז אַ לאַנגער לייטער מיט אַ סך שטאַפּלין, וואָס אויף אים קאָן מען אַרויפשטייגן נאר שריט-ווייז. עוואלוציע און נישט רעוואלוציע איז איר הייליקער וועג. די דאזיקע מדרגות מוזן איינציקווייז גיציילט ווערן, מוזן כּסדר בּאַרעכנט ווערן מוזן איינס נאָכן אַנדערן דערקלעטערט ווערן. אַ טאָג נאָך אַ טאָג, אַ וואך נאָך אַ וואך, און ווידער אַ טאָג און ווידער אַ וואך א.א.וו. און דאָ איז גאָרנישט פאַראַן קיין סוף. ווי אַ הייליק ראָד דרייט זיך דאָס גייסטיקע לעבּן אין דער גרויסער ג-טלעכער מרכּבה וואָס גיפינט זיך תּמיד אין בּאַוועגונג. זיבּן טעג אין דער וואך, זיבּן וואכן אין יאָר, זיבּן יאָר אין אַ שמיטה, זיבּן שמיטות אין אַ יובל.

אַזוי ווי דער שבּת, דער סימבּאל פון דער בּריאה, גיפינט זיך אינים מיטל-פּונקט פון דער וואך, הייליקט זי און גיט איר אַ טיפערן זין און פאַרשפּרייט אויך ליכט אויף די אַרבּיט פונים מענטש, אַזוי גיפינט זיך דער טאָג פון קבּלת התּורה אינים בּרענפּונקט פונים יאָר, ד. ה. פון דער צייט איבּערהויפּט. ג-טס אַנטפּלעקונג עפנט ערשט דעם וועג צו די זיבּן הויכע ספירות, וואָס זענין אין זיך ווידער פאַרצווייגט און פאַרקניפּט אָן ענד און אָן אַ סוף. דאָס ליכט פון די זיבּן ספירות בּאַלייכטן די זיבּן צוגרייטונגס-וואכן פון פּסח בּיז שבועות, און וועלכע יעדער טאָג האט זיין אייגינע בּאַדייטונג.

דער שבּת פירט דיך אַהין צום בּאַשעפער, פון אים גיפינסטו דעם וועג צו זיין אַנטפּלעקונג אויפן בּאַרג סיני, די אַנטפּלעקונג ווייזט דיר דעם וועג צו דער וועלט, וואו דו בּאַגרייפסט ערשט דיין פאַרהעלטיניש צו דעם מענטש, דיין אמתדיק און אָרגאַניש פאַרהעלטיניש: די סאָציאַלע גימיינשאַפט. דו הויבּסט אָן צו פאַרשטיין דעם זין און דעם תּכלית פון דיין לעבּן. דו ווערסט גיוואויר, ווי און ווען און פאַר וועמין דו האסט צו אַרבּיטן, אַז דיין אַרבּיט מוז זיין דינסט פאַרן אייבּערשטן, דינסט פאַר די מענטשלעכע גימיינשאַפט, דינסט פאַר ג-טס מלכות פון דער צוקונפט. דו דערגייסט, ווען דו האסט דיך נאר גוט צוגיגרייט, בּיז צום סוד כּל הסודות, דו פילסט בּאַלד, ווי ליבּע פאָרט זיך מיט שטאַרקייט, שוינקייט מיט אייבּיקייט, ווי די פּראַכט ווערט דער פונדאַמענט פון ג-טס מלכות.

גייסטיקע פרייהייט פירט אומבּאַדינגט צו כּאַציאַלער פרייהייט. יושר און גירעכטיקייט. מענטש-ליבּע און בּאַרמהערציקייט גיהערן צו די מדרגות פונים גייסטיקן לייטער. בּיסטו אויסערלעך פריי אַלס יחיד און האסט זיך אַרויפגיכאַפּט אויפן לייטער פון אינערלעכער פרייהייט, דעמלט בּאַגעגנסטו גלייך די סאָציאַלע פרייהייט אַלס דעם העכסטן פּאסטולאַט פונים גייסט. וואָרום נאר דער גייסט, און נישט די מאַטעריע, ווייסט, אַז אַלע מענטשן זענין גלייך, אַז יעדער מענטש איז אַן אבר פון אַ גרויסן אָרגאַניזם; אַז יעדער מענטש האט דאָס רעכט צו לעבּן אַ מענטשלעך לעבּן, אַז ג-ט אַליין איז דער בּעל-הבּית פון דער גאַנצער ערד.

גלייכקייט, פרייהייט און בּרידערלעכקייט זענין אַ פּועל-יוצא פון ג-טס אַנטפּלעקונג אויפן בּאַרג סיני און אויף אַזאַ אופן בּאַוועגט זיך איר הייליק ראָד: זיבּן טעג אין דער וואך און דו האסט דיין בּאַציאונג צום בּאַשעפער פון הימל און ערד. זיבּן וואכן אינים יאָר און דו האסט דיין בּאַציאונג צום אַנטפּלעקער פונים לעבּנס-גיזעץ, זיבּן יאָר אין אַ שמיטה און דו הויבּסט אָן צו פאַרשטיין די סאָציאַלע פליכט דיינע, זיבּן שמיטות אין אַ יובל און די גלייכקייט און די פרייהייט פון אַלע מענטשן זענין דערגרייכט.

שוין אַרויס פון דרוק דאָס לאַנג-דערוואַרטעטע בּוך וועגן דער בּאַרימטער היסטאָרישער העלדישער יידישער פרוי די „גילדינע רויזע"

„די העלדין פון געטא"

וואונדערלעכע שפּאַנינדע דערציילונג פונים בּאַקאַנטן אָרטאָדאָקסישן טאַלאַנטירטן שרייבּער

שמואל ראָטשטיין

180 זייטן — פּראַכט אויסגאַבּע — אין בּוך דאָס זעלטינע בּילד פון דער „גילדינער רויזע"

פּרייז 5 גילדן — במשך דעם היינטיקן חודש נאר 3 גילדן מיט 30 גראָשן.

פאַרשפּרייט אין יעדן אָרט כאָטש 5 עקזעמפּלאַרן

אַן איינצל בּוך ווערט אָן געלט נישט גישיקט און מישט זיך נישט מיט קיין שום השבּונות

געלט שיקן: P. K. O. 67.795

בּכדי צו פּראָפּאַגאַנדירן די בּית-יעקב-אידעע און צו פאַרגרעסערן אומיטום די צאָל תּלמידות קלעבּט מען אויס אין אַלע עפנטלעכע ערטער דעם

גרויסן פּראָפּאַגאַנדע פּלאַקאַט

פאַרשרייבּט אייערע קינדער אין די „בּית-יעקב-שול"

גידרוקט גרויסער פאָרמאַט מיט גרויסע שריפט און מיט איינגדרוקפולע און איבּערצייגנדע ווערטער צו די יידישע עלטערן.

פּרייז פון 10 שטיק 4 גילדן מיט 50 גר. 5 שטיק 3 גילדן.

ווייניקער ווי 5 שטיק און אָן געלט פריערויס ווערט נישט גישיקט.

געלט שיקן: P. O. K. 67.795

שוין אַרויס פון דרוק

„קינדער-גאָרטן" נומער 40

„פרישע בּלימעלעך" נומער 8

אָן ספּעציעלע בּאַשטעלונג ווערט נישט גישיקט! אַלע בּ"י שולן בּאַנוצן זיך מיט פּראָפּאַגאַנדע די בּיליקע בּראשור פון שרה שענירער „שיקט אייערע קינדער אין די בּ"י שולן". אין דער בּראשור אויך גידרוקט אַ ספּעציעלער רוף צו די יידישע עלטערן.

50 שטיק 5 גילדן, 100 שטיק 7 גילדן מיט 60 גר. געלט שיקן: P. K. O. 67.795

עס ווערן שוין אָנגינומין גראַטולאַציע-אַנאָנסן

אין אונדזער אַלמאַנאַך-אויסגאַבּע פאַר דער ערשטער שעפערן פון בּ"י גידאַנק

פרוי שרה שענירער

לכבוד דעם 15-יעריקן יובּילעאום פון דער בּ"י בּאַוועגונג אין פּוילן

אַלע בּית-יעקב-שול-פאַרוואַלטונגין, בּנות-חברות, בּית-יעקב-שילערנס און סתם פּרייוואַט פון דער צ"י בּאַוועגונג דאַרפן שוין צושיקן זייערע גראַטולאַציע-אַנאָנסן פאַר פרוי שענירער צום יובּילעאום פון דער בּ"י בּאַוועגונג. אַ ספּעציעלער טעקסט בּיז 25 ווערטער קאָסט 3 גילדן פאַר יעדער ווייטערן וואָרט צו 25 גר. אין אונטערשריפט אונטער אַן אַלגימיינעם טעקסט (וואָס די רעדאַקציע וועט אויפשטעלן) קאָסט נאר 50 גר. אַנאָנסן וואָס עס וועט נישט מיט גלייכער פּאָסט מיטגישיקט ווערן דער בּאַטרעף ווערן נישט גינומין אין אַכט!

איילט מיטן צושיקן די גראַטולאַציע-אַנאָנסן!

מיר פאַרבּיליקערן דעם פּרייז פון בּוך

„די יידישע נשמה"

אויף 1 גילדן מיט 50 גר.

פאַר שולן וואָס קויפן אַ גרעסערע צאָל בּיכער, גיבּן מיר ראַבּאַט!

אַדרעס פון פאַרלאַג:

Bajs-Jakow Łódź, Kilińskiegó 44. P. K. O. 67.795

שוין דערשינען דאָס לאַנג דערוואַרטעטע לערן-בּוך פאַר יהדות און ד' בּית-יעקב-שולן

„יידיש לעבּן"

ערשטער טייל

פון י. ל. אָרלעאַן און א. ז. פרידמאַן

136 זייטן גרויסער בּוך פאָרמאַט פּרייז 2 גילדן

„יידיש לעבּן" איז דאָס ערשטע אָריגינעלע פּעדאַגאָגישע לערן-בּוך פון דינים און יידישקייט פאַר קינדער, צוזאַמינגישטעלט לויטן פּראָגראַם פון יהדות-לימוד אין דער בּ"י שול. □□ צו בּאַקומין אין אונדזער אַדמיניסטראַציע. פון 10 עקז. אָן ווערט גיגעבּן ראַבּאַט. פאַר 1 עקז. מוז גישיקט ווערן געלט פריערויס! פּ. ק. א. 67.795

באראטונג פון בית-יעקב-לערערנס אין לאדזש

זונטיק דעם צווייטן טאג חוהמ"ע איז אין לאקאל פון לאדזשער „בית-יעקב" געוועזן א באראטונג פון די בית-יעקב לערערנס גירופן דורך אונדזער רעדאקציע.

נישט גיקוקט דערויף וואס עס זענען נישט גישיקט גיווארן קיין ספעציעלע איינלאדונגען, זענען פארט גיקומען קרוב 40 לערערנס, בפרט אלע וואס וואוינען אין לאדזש.

אין דער באראטונג האבן זיך אויך באטייליקט די נאענטע פריינט און מיטארביטער צוו. אגד. די ה"ה: נטע בערלינער, בנימין מינץ, לייבל הארוויץ און י. פילץ.

די באראטונג עפנט מיט א קורצער זאכלעכער רעדע ה' א. ג. פרידנזאן. קודם-כל שטעלט זיך אפ דער רעדנער אויפן חשיבות פונ'ם צוזאמינטרעף בכלל, ווייל עס איז דורכאויס נייטיק א קאנטאקט פון דער רעדאקציע מיט דער לערערשאפט. דערנאך רעט ה' פרידנזאן ארום דעם שווערן מצב אין דער באוועגונג. פון פארשידענע זייטן און ווייזט אן אויפן הייליקן חוב פון דער לערערשאפט צו זיין אקטיוו אין דער ארביט צו שטארקן די שולן, וואס גיפונין זיך אין רוב ערטער אין א שפלדיקן גייסטיקן און מאטעריעלן מצב. דער רעדנער האלט, אז מע טאר נישט אוועק קוקן פון דער סכנה, וואס שטייט פאר די באוועגונג, און אז מע מוז באשיצן דעם אידעאישן יסוד פון „בית יעקב" און די לערערשאפט מוז זיך ארויסווייזן אלס די א י ד ע א י ש ע מוסטער-געבער, הגם זיי דארפן גארנישט מוותר זיין אויף זייערע גירעכטע מאטעריעלע פארלאנגין. צום סוף גיט נאך ה' פרידנזאן אפ א באריכט פון פארלאג „בית-יעקב" במשך דעם לעצטן האלבן יאר, וואס נישט גיקוקט אויף דעם אלגימיינים שווערן קריזיס און די קאלטע באציאונג פון רוב ב"י-שולן צו אט דער פאר זיי וויכטיקער ארביט, האט פארט דער פארלאג „בית-יעקב" איגים פארגאנגינים ווינטער זיין ארביט גיפירט כמעט דריי פאכיק ווי פאראיארן ווינטער.

א לענגערן אויספירלעכן רעפעראט האלט דער שול-דירעקטאר ה' נטע בערלינער. אין זיין רעפעראט רעט ער ארום באריכות די סיבות פון דעם וואוקס פון דער באוועגונג בכמות און אירע שוואכע איכותדיקע זייטן. ה' בערלינער ווייזט אן דערויף, אז דאס וואס אין דער ב"י-ארביט זעט מען לפי ערך ווייניק פעולות פאר יידישקייט, איז אממייסטן שולדיק די עלטערן און די סביבה. דאך האלט דער רעדנער, אז אויך די לערערשאפט מוז זיך אפגעבן גאר א גרויסן דין-וחשבון פון איר גיוואלטיקן אחריות אלס דערציערנס פון יינגין דור און תמיד דעם א י ד ע א ל י ס ט י ש ן מאמענט פון דער ארביט גוט באוואכן. דער רעדנער שטעלט זיך אויך אפ אויף דער וויכטיקער ארביט פאר יידיש-לשון צוליב יידישקייט מצד דער לערערשאפט און רופט צו שאפן א לעגיאן פאר יידיש ד. ה. א חיל פון פרויען-יוגנט וואס זאל שטאלצירן מיט יידיש און אויספירן די התחייבותן לגבי יידיש טאקי אין לעבן, דער רעדנער שטעלט זיך אויך אפ אויף אונדזער ליטעראטור-ארימקייט און דערציילט פארשידענע עפיזאדן פון דער שווערער ארביט פון פארלאג „בית יעקב" און אויף ווי ווייניק דאס ווערט ווייניק אפגישאצט פון די, וואס דארפן אייגנטלעך זיין חלב ונפש פאראינטעריסירט איגים וואוקס פון אונדזער ליטעראטור. צום סוף פון זיין רעפעראט באריהרט נאך ה' בערלינער אייניקע פעדאגאגישע פראבלעמען און גיט א ריי אינטערעסאנטע אויפקלערונגען, ווי אזוי דער אונטעררריכט זאל האבן א שטארקערע השפעה אויף די קינדער בנוגע יידישקייט.

ה' י. פילץ רעט וועגן דער ראל פון דער לערערשאפט און ווייזט באזונדער אן דערויף, אז דאס גיוועגט זיך א סך אויף ווי ווייט די לערערשאפט איז גיטריי מיט רעספעקט צו איר צענטראלער לייטונג און צו אלע ענינים וואס גיהערן צו „בית-יעקב". דער דורך-ארץ און גוטע באציאונג קומט געגנזייטיק און דאס מוז אפגיהיטן ווערן אין אלע פרטים.

עס אנטוויקלט זיך דאן א זייער אינטערעסאנטער וויכוח וועגן די באריטע ענינים אין וועלכן עס באטייליקן זיך די לערערנס: קאן, רייזל ראזא, פרוי פאגעל, וואוידיסלאווסקא, אסתר ראזא, בארנשטיין א.א. אין דער דיסקוסיע זאגן זיך אלע ארויס פאר נייטיק צו פארשטארקן די א י ד ע א י ש ק י י ט אין דער ב"י-ארביט. צוו. אגד. ווערט אויך פראיעקטירט דאס באנייען די ארביט פון לערערן-פארבאנד אין הסכם מיט דער צענטראלע אין קראקע און וועגן א פעדאגאגישע צייטשריפט וואס עס זאל פון צייט צו צייט ארויסגעבן דער פארלאג „בית יעקב" אין לאדזש. דערמיט איז גישלאסן גיווארן די ערשטע זיצונג.

די צווייטע זיצונג איז גיווען אין דער המשך פון די וויכוחים. עס איז ארומגירעט גיווארן דער מצב פון די שולן. אין דער דיסקוסיע האבן זיך באטייליקט די ה"ה: ל. הארוויץ, בנימין מינץ און נטע בערלינער. מצד די לערערנס האבן זיך באטייליקט אין די וויכוחים פרוי קאן, פרוי פאגעל, פרוי קלוגער, פרל. מארטענפעלד, פרל. רייזל ראזא, פרל. קנאבלעוויטש. פרל. בארנשטיין א. א. אין רעזולטאט פון די באראטונגין זענין אנגינומען גיווארן פאלגענדע באשלוסן:

א) אלע לערערנס דארפן ביי דער מיטהילף פון ב"י-טוער און טוערנס אין יעדן ארט ארגאניזירן די יובל-פייערונגין לכבוד 15 יאר „בית יעקב", וואס זאל זיך אנהייבן אין ל"ג בעומר און ציען איבער גאנץ חודש סיון.

ב) במשך דער צייט פון די יובל-פייערונגין זאל אומיטום גיפירט ווערן אין ווארט און שריפט א ברייטע ערקלערונגס-ארביט און פארשטארקטע פראפאגאנדע פאר דער בית-יעקב-אידעע.

ג) אין יעדן ארט דארף אין אלע שטובן פארקויפט ווערן די בראשור „דערציט אייערע קינדער אין די ב"י-שולן". די דאזיקע בראשור קאסט נישט מיין ווי 100 שטיק 7 זל.

ד) אין אלע שולן דארף מען רעדן פאר די קינדער וועגן יובילעאום פון „בית-יעקב" און ביי זיי וועקן ליבע און גיטריישאפט צום ב"י-אידעאל. אויך דארף אין יעדן ארט במשך דער צייט פארקומען עלטערן-פארזאמלונגין און זיי אויפקלערן דעם באטייט פון דער ב"י-דערציאונג.

ה) עס דארף אין יעדן ארט דורכגיפירט ווערן א ברייטע אקציע אויף צו שאפן אבאנענטן פארן א ל מ א נ א ך וואס דערשיינט לכבוד דעם יובילעאום פון „בית יעקב". אויך דארף מין זיך באמיען אז עס זאלן זיין וואס גרעסער די צאל גראטולאציעס פאר די שעפערן פון „בית יעקב" פרוי שענירער. דער מינימום פון דער צאל אלמאנאך-איסגאבע וואס דארף פארשפרייט ווערן אין קלענצטן ארט איז 25 עקז.

ו) אין לאדזש ווערט גישאפן א יובל-קאמיטעט ביי דער רעדאקציע „בית-יעקב" וואס ארבעט צוזאמין מיט דער ב"י-צענטראלע אין קראקע דורכצופירן וואס דערפאלגרייכער די יובל-אקציע.

ז) די באראטונג שטעלט פעסט, אז אין דעם ארט וואו עס עקזיסטירט א בית-יעקב-שול און עס ווערט דארט זיך נישט פאראינטעריסירט מיט דער ב"י-ליטעראטור, איז דאס גוו צו דער גרעסטער קאמפראמיטאציע און אפשוואכונג פונים פרעסטיזש פון דער ב"י-באוועגונג און אויך א דיסציפלין-ברוך קייגן דער צענטראלע.

ח) נישט גיקוקט אויף די פארשידענע טרדות און גרויסער עול וואס ליגט אויף דער לערערן ביים אויספירן אירע לערער-פליכטן איז זי פארט נישט באפרייט פון איר חוב מיטצואוויקלן און פארשפרייטן די ב"י-ליטעראטור.

ט) די מינימום צאל עקז. „בית יעקב" וואס איז אבליגאטאריש אין יעדער שול פארקויפט צו ווערן איז 10 עקזעמפלארן אונדזערע חברות לערערנס מוזן דאס זעען דורכצופירן פאר יעדן פרייז.

י) „קינדער-גארטן" און „פרישע בלימעלעך" זענין די איינציק-אנערקענטע קינדער-זשורנאלן וואס דארפן גינוצט ווערן אין „בית-יעקב"-שולן. אויך דארף אומיטום גינוצט ווערן דאס איינציק-אנערקענטע לעזן-בוך אויף יידיש „די יידישע נשמה".

י"א) אונדזערע חברות לערערנס מוזן זיך באנוצן ביים אונטערריכט אין די ב"י-שולן נאר מיט אזעלכע ביכער און שריפטן, וואס זענין אנערקענט דורך דער ב"י-צענטראלע אין קראקע. אויך דארפן אלע לערערנס זיך באמיען צו קויפן זייערע ביכער אין פארלאג „בית יעקב".

י"ב) עס דארף ווי אמגיכסטן פארקומען א צוזאמינפאר פון אלע ב"י לערערנס אין די צענטראלע אין קראקע ווערט גיבעטן צו נעמען אויף זיך די איניציאטיוו דאס דורכצופירן.

י"ג) עס ווערט באגריסט דאס נייע שול-בוך אויף יהדות יידיש לעבן פון י. ל. ארלעאן און א. ז. פרידמאן און דאס בוך דארף אומיטום איינגיפירט ווערן.

ט"ו) עס ווערט אנערקענט די וויכטיקייט פון באנוצן זיך מיטן גרויסן פראפאגאנדע-פלאקאט „פארשרייבט אייערע קינדער אין „בית-יעקב"" און אלע שולן דארפן דעם פלאקאט אויסקלעבן אין עפנטלעכע ערטער.

צו אלע וואס זענין אונדז שולדיק חובות!

מיר זענין גיצוואונגין נאך אמאל אנצואווייזן דערויף, אז אויסהאלטן אונדז אפילו מיטן קלענצטן חוב, באגט דאס אונטער דעם קיום פון אונדזער פארלאג. איר מוזט אצינד, טאקי באלד טון אלע פעולות און תיכף אפשיקן אונדז וואס איר זענט שולדיק ממש ביזן לעצטן גראשן. דער איינציקער יסוד פון אונדזער פארלאג איז די הכנסה פון די פאקויפטע אויסגאבן — ווען אבער עס ווערט נישט באצאלט פאר איין נומער שטערט דאס, דאס ארויסגיין פון א נייעם נומער.

באזונדער דערלויבן זיך אסך אויף פשוטע הפקרות: זיי האלטן אויף א ינקאסירטע געלטער און דאס איז א גרויס פארברעך און די דאזיקע וועלן צוגיצויגן ווערן צו גיריכטלעכע פאראנטווארטלעכקייט!

מיר רופן אייך נישט צו פארנאכלעסיקן די אינקאסע און באזונדערס נישט צולאזן ביי אייך קיין עוולה און אויפהאלטן אונדזער אפגיציילטן גראשן!

אכטונג!

אין קיין שום ארט ווי עס קומט חובות וועט דער אלמאנאך נישט גישיקט ווערן. פאר די שטעט וואס קויפן כסדר אונדזער זשורנאל וועט דער אלמאנאך גירעכנט ווערן דער פרייז ווי דריי גיוויינטלעכע נומערן.

דער תוכן פון אלמאנאך

א) א. ג. פרידנזאן: שטיין גיבליבן אין מיטן וועג... א שמועס מענינא דיומא און א שטיקל חשבון-הנפש צום איצטיקן מצב אין יידישן רעליגיעזן לעבן.

ב) דער חפץ-חיים, דער גערער רבי, דער טשארטקאווער רבי, ר' חיים עוזר גראדזיענסקי: זייערע ארויסגיזאגטע מיינונגין ביי פארשידענע גילעגנהייטן וועגן „אגודת ישראל", ארץ-ישראל, „בית יעקב".

ג) זכרונות פון קאטאוויץ: ר' יעקב ראזנהיים, סיים-דעפ. הרב לעווין, רבי מאיר שפירא, לובלינער רב, הרב ר' יצחק מאיר לעווין, ר' חיים ישראל אייז און דר. ל. יונג.

ד) דעפ. י. ל. מינצבערג: רינגין פון איין קייט. אקטועלער שמועס וועגן שייכות פון פאליטישער רענעסאנס פון פרומע יידן מיט זייערע קולטורעל-דערציערישע אויפגאבן.

ה) דר. נתן בירנבוים: עת לעשות. פייערדיקער רוף צו די יידן שומרי התורה עולה צו זיין אין די דקדושות פון דעת, ורחמים און תפארת און אויפצוהייבן דעם מצב ברוחניות ובגשמיות פון יידישן פאלק.

ו) הרב משה חיים לויא: צוויי מוטערס אין ישראל גרויסער רייכער מאמר, וואו עס ווערן אויפגיקלערט אלע פראבלעמין פון היינטיקן יידישן משפחה-לעבן און די ראל פון דער פרוי. אלץ גיטייטשט מיט גיקליבינע פסוקים און מאמרי חז"ל אין א קינסטלערישער פארים.

ז) הרב ישעי' רייכער: גענייאלע יידישע פרויען. היסטארישער איבערבליק אין דער יידישער גישיכטע און די ראל אין איר פון זעלטינע פרויען-גישטאלטן, וואס האבן זיך אויסגיצייכנט מיט זייערע רעיונות און טאלאנטן.

ח) דר. שמואל דייטשלענדער: וועלט-קולטור און וועלט-יידנטום, אפהאנדלונג איבער דער גרויסער השפעה פון תנ"ך אין תלמוד און קלאסישע ווערק פון דער וועלט-ליטעראטור.

ט) הרב דר. פנחס הכהן: בית-יעקב אויפן וועג פון א פאלקס-שול. א בליק אויף די פערספעקטיוון פון דער ב"י באוועגונג אין דעם נאענטן עתיד.

ט) יעקב לאנדא: דער באשאפער פון אגודת ישראל. כאראקטעריסטיק און שטריכן צו דער גרויסער פערזענליכקייט פונים בארימטער גרינדער און באשאפער פון דער וועלט-ארגאניזאציע אגודת ישראל.

י) דר. שלמה בירנבוים: אייניקלעך פון די אנוסים. באשרייבונג און שילדערונג פון אומבאקאנטע אייניקלעך פון די אנוסים וואס לעבן היינט אין אלטן-יידישן האמבורג.

יא) מרדכי קנאבלעוויטש: פרויען-עמאנציפאציע. גינויע און אלזייטיקע אויפקלערונג ווי די פרויען-עמאנציפאציע זעט אויס אין דער וועלט אין אן אמת יידישער באלייכטונג.

יב) ד"ר רפאל ברויער: דער יידישער מארקסיזם. גרויסע און טיפע אפהאנדלונג וועגן מארקסיזם, היטלער-באוועגונג אין יידישקייט.

יג) יהודה לייב ארלעאן: דאס יינגע דור.

יד) אלכסנדר זושא פרידמאן: דאס פראבלעם פון גוטס און שלעכטס.

טו) יצחק לעווין: א פראנצויזיש בוך וועגן יידישע מעשהלעך. ליטעראריש-קריטישע אפשאצונג פון א נייע בוך אין דער פראנצויזישער שפראך, וועגן יידישע מעשהלעך, אנעקדאטן, פאלקלאר וכדומה.

טז) שמואל ראטשטיין: קונסט אדער טענדענץ. אונדזער שטעלונג צום פראבלעם פון טענדענץ אין דער נייער ארטאדאקסישער ליטעראטור.

יז) הלל זיידמאן: די גאלדינע תקופה פון לובלין. היסטארישער איבערבליק פון יידישן לעבן אין לובלין במשך יארהונדערטער און די גאלדינע קייט ביז ישיבת חכמי לובלין.

יח) לייב פראם: 10 יאר פועלי אגודת ישראל. אידעאלאגישע שטודיע איבערן סאציאלן פראבלעם, אקטועלע פראגן פון פראלעטאריאט און די שטעלונג פון דער תורה-גיטרייער ארביטערשאפט צו זיי.

יט) שרה שענירער: פון א בוך-נאטיצן. אינטערעסאנטע נאטיצן פון דער באשאפערן פון ב"י גידאנק, אירע איינדרוקן און איבערלעבונגען במשך די לעצטע 15 יאר.

כ) רייזל ראזא. זכרונות פון די ערשטע יארן פון דער אנטשטייאונג פון בית-יעקב-סעמינאר אין קראקע.

כא) שמואל נאדלער: פאריזער-בריוו. ליטעראריש נאטיצן און אויפגיכאפטע לעבידיקע איינדרוקן פון דער גרויסע וועלט שטאט פאריז.

כב) בנימין מינץ: א רייזע איבער ארץ-ישראל. באשרייבונג פון א רייזע איבערן הייליקן לאנד, פארשידענע ישובים, קאלאניעס, פאטן און טיפן.

כג) ל. זאב: די נסיעה צום רבין. שפאנענדע חסידישע דערציילונג.

כד) א. זאנענפריד: רייזע-נאטיצן.

כה) משה מארק: אויף וועלט-שליאכן. רייזע רעפלעקסן פון א נסיעה איבער פארשידענע וועלט-טיילן אויפן וועג פון פוילן קיין ארץ-ישראל.

כו) מרדכי בוימבערג: דוד דער משורר: א פרק פון אן איינלייטונג צו ספר תהלים.

כז) ל. שיף: אלף-בית. די באקאנטע יידישע אגדה וועגן בריאת-עולם ווי עס זענין פארוויקלט די פראבלעמין פון וועלט און מענטש אמאל און היינט.

כח) ב. יעבץ: דער רבי ר' בינם פון פשיסחא. דאס לעבן און ווירקן פון דעם גרויסן בארימטן מנהיג החסידות מיט זיין מערקווירדיקער תמונה.

כט) ב. סאקאלאוו: שטילע גרויסקייט. שטריכן צום לעבן פון א גרויסער יידישער תורה פערזענלעכקייט.

ל) אלימלך שטייער: הונגעריקע טעג. דערציילונג פון וואגלינישן און וואנדערונגין פון א יידישן יינגערמאן אין א גרויסער וועלט-שטאט, וואס ווערט מיט גרויס מסירת-הנפש גיראטעוועט פון א מיסיאנערן-נעץ.

לא) שמואל פלוסקין: דער חפץ חיים. אלס נאענטער תלמיד פון ח-ץ-חיים שילדערט ער דאס לעבן פון דעם דאזיקן גרויסן צדיק-הדור, די כאראקטעריסטישסטע מאמענטן אין זיין פריוואטן און צבורדיקן שאפן.

לב) שמואל אסטערזעצער: דר. נתן בירנבוים און זיין שיטה. אלס נאענטער פריינט און גיטרייער מיטארבעטער פון דעם גרויסן דענקער, גיט ה' אסטערזעצער א אפשאצונג פון זיין שיטה, זיין דרך העלי', זיין שטעלונג צו יידישע פראבלעמען אין די לעצטע צען יאר זיין ארביט וואס איז ווייניק באקאנט דער יידישער וועלט.

לג) שבת, שיינפעלד: משלים פון חפץ-חיים, דאס ערשטע מאל אין א לעבידיקן זאפטיקן יידיש, די פשוטע הארציקע פאלקס-משלים פון חפץ-חיים אויף זיין אייגנארטיקן גאונותדיקן און צדקותדיקן שטייגער.

לד) מאיר שווארצמאן, די ארטאדאקסישע פרוי אין מערב אייראפע. באאבאכטונגין און שילדערונגין פונים לעבן פון דער יידישער רעליגיעזער פרוי אין מערב אייראפע.

לה) בנימין זוסמאן: יהודית מאנטעפיארע. ביאגראפיע פון דער דאזיקער בארימטע פרוי, וואס האט מיטגיווירקט מיט [illegible] מאן אין אלע זיינע גראנדיעזע ארביטן און שליחותן, נייע אינטערעסאנטע פונקטן פון איר לעבן און שאפן.

לו) ביילא צפורה גראס: זאג „גישפרעך". איינע פון די ערשטע קראקעווער תלמידות אין בית-יעקב און אצינד דאצענטן אין סעמינאר. שילדערט אינטערעסאנטע פאקטן פון די ערשטע צייטן ווען בית-יעקב איז אנטשטאנען.

לז) אסתר ראזא: זכרונות פון נאענטן עבר. בילדלעך פון די ערשטע צייטן אין ב"י לעבן.

ל י ד ע ר א ו ן פ א ע מ י ס

לח) אליעזר שינדלער: די צייט פון דער זריעה.

לט) שמואל נאדלער: שבת באעמע.

מ) מרים אולינאווער: דער גאלדינער בעכער.

מא) דר. בנציון פעסלער: הימן צו דער בת-ישראל.

מב) א. י. ליפמאנאוויטש: הארבסט-מאטיוון.

מג) איש-לוי: דארף.

מד) די אגראמע פון דער ב"י באוועגונג.

מה) רשימה פון אלע ב"י שולן.

מו) רשימה פון חברות נכבדות אין דער בנות-באוועגונג.

מז) רשימה פון די מיטגלידער וואס גיהערן צום פיאנערן-פארבאנד פון דער ב"י ליטעראטור.

מח) אקטועלע נאטיצן.

מט) פון אלטן קוואל. אגדות און שמועסן פון יידישע פירער און פערזענליכקייטן.

נ) מודעות.

בילדער און אילוסטראציעס אין פיר אפטיילונגין:

1. יידישע גדולים, 2. קינסטלערישע אילוסטראציע פון יידישן לעבן, 3. בילדער פון ארטאדאקס. פרויען-באוועגונג, 4. ארץ-ישראל בילדער.

פרייז פון אלמאנאך 2 גילדן.

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

Redakcja „Bajs Jakow", Łódź, Kilińskiego № 44, skrzynka pocztowa 146.

געלט-שיקן: P. K. O. 67-795

א כ ט ו נ ג!

אלטע אבאנענטן, וואס זענין שולדיק דעם קלענצטן סכום באקומען נישט דעם אלמאנאך. נישט קיין אבאנענטן מוזן שיקן פריערויס געלט.

100 וויכטיקע ביכער וועלן באקומען די קויפער פון אלמאנאך דורך אגורל

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
ŁÓDŹ, maj 1932 roku
BAJS JAKOW
CENA 30 GR.
Rok IX zeszyt (88) 9
Adres Redakcji: „Bajs Jakow
Łódź, Kilińskiego 44,
Telefon 109-77.

אכטונג אבאנענטן!

אין יעדן הייַנטיקן נומער לייגן מיר ביי א טשעק, ווי עס איז אויסגישריבן דער חוב וואס אונדז קומט.

די אבאנענטן דארפן באלד צושיקן דעם חוב וואס זיי זענען שולדיק.

צו די אבאנענטן, וואס זענען שולדיק אפילו דעם קלענצטן סכום וועט דער אלמאנאך נישט גישיקט ווערן. דער אלמאנאך ווערט פאר אבאנענטן גירעכנט ווי דריי געוויינטלעכע נומערן (א האלב קווארטל).

א הארציקן מזל-טוב

ווינטשן מיר די טעטיקע בנות-טוע־ן, דאצענטן פון קראקעווער סעמינאר

פרל.ביילא צפורה גראס (קראקע)

צו איר תנאים מיט

ה׳ יחזקאל פאסטאג (לאדזש)

זאל אייער צוזאמענבונד השי״ת העלפן, אז עס זאל זיין א קשר של קימא.

צענטראלע „בית-יעקב" קראקע

צענטראלע „בנות-אגודת-ישראל" לאדזש

מזל-טוב ווינטש איך איינע פון מיינע ערשטע שילערנס. אצינד דאצענטן אין אונדזער ב״י-סעמינאר ביילא צפורה גראס צו איר תנאים מיט ה׳ יחזקאל פאסטאג. זאל דיך השי״ת בענטשן צו קענען בויען דאס אמתע „בית-יעקב".

שרה שנירער

אכטונג בית-יעקב-לערערנס און בנות-פירערנס!

ווילט איר אז אייערע שילערנס זאלן שוין איינמאל דערקענען דעם הייליקן עטישן און מאראלישן ווערט פון

פרקי אָבות

מוזט איר זיי באפעלן, צו קויפן דאס ספר „אבות ותולדות" פון מרדכי באומבערג

פרייז 1.50 זל. אדרעס: פרייז 1.50 זל.

M. Baumberg, Warszawa, Chmielna 134.

אכטונג! וועגן תרומת-חברה!

די אלע וואס האבן שוין אפגישיקט ת״ח, דארפן אונדז גינוי שרייבן די נעמען פון די זאמלער, כדי זיי צוצושיקן די ערן-מיטגלידס-קארטע אויפן יאר תרצ״ב.

אזוי אויך מוזן אלע וואס האבן באקומען ת״ח אפשיקן דאס געלט אדער צוריק די ביכלעך. די וואס האבן גיזאמלט אויף ת״ח וועט זייער נאמען זיין פארעפנטלעכט אין אלמאנאך!

א הארציקן מזל-טוב ווינטשן מיר אונדזער חשובע, ליבע, טייערע גיוו. לערערן פרוי הערשקאוויטש צום גיבורט פון איר זונדל, זאל זי זוכה זיין לגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים.

פולטוסק — בנות-אגודת-ישראל לערערן אסתר בראווארסקא

יחודית-פארבאנד, בית יעקב

א הארציקן מזל-טוב ווינטשן מיר אונדזערע בנות-חברות! פרל. בריקס און פרל. האלצהענדלער צו זייער תנאים שרייבן און פרל. בארוכאוויטש מיט ה׳ שיפמאן צו זייער חתונה.

זשעלעכאוו — בא״י לערערן מ. לענצעווסקא.

א הארציקן מזל-טוב ווינטשן מיר אונדזער חשובן עסקן און אקטיוון מיטארביטער ה׳ גאלדצווייג צום גיבורט פון זיין טאכטער.

זשעלעכאוו — בנות-אגודת-ישראל. לערערן מ. לענצעווסקא

א ברכה-פולן מזל-טוב ווינטשן מיר דער לערערן רחל הערשבערג צו איר חתונה מיט ה׳ ראש (לאדזש) לערערן פאמעראנץ צו איר תנאים מיט ה׳ באטשאן (ירושלים). זייט זוכה צו בויען דאס אמתע „בית-יעקב".

צענטראלע בנות-אגודת-ישראל אין פוילן.

צו די חתונות פון אונדזערע לערערנס: רחל הערשבערג, שרה הענדעליס, פריידע שטשעראנסקא און צו די תנאים פון לאה פאמעראנץ ווינטש איך א הערצלעכן מזל-טוב

שרה שנירער

אלע בנות-חברות האבן מיט זיך תמיד דאס ניי-אי-בערזעצטע אויף יידיש

פרקי אָבות

טאשן-פארמאט — פון ז. מ. ואגאווי

אין יעדן ארט דארף זיך געפינען אן אידעאלע חברה, וואס זאל אויך נעמען צו פארשפרייטן ביי אלע חברות. מיר פארביליקערן דעם פרייז ביי 20 עקז. נאר צו 25 גר. אן איינצל עקזעמפלאר 50 גר.!

געלט-שיקן: P. K. O. 67-795

אכטונג! וועגן אונדזערע ביכער-פרעמיעס!

אין יעדן עקזעמפלער פון פריערדיקן פסח-נומער ווי עס האט זיך געפינען א פוילישער סטעמפל, באקומט דער וואס האט דעם נומער בחנם צוגישיקט דאס בוך

„די יידישע נשמה"

דער עקזעמפלאר וועט צוריקגישיקט צוזאמען מיטן בוך.

די הארציקסטע מזל-טוב-וואונטשן צו די תנאים פון אונדזער איבערגעגעבענער פארוואלטונגס-מיטגלידערן, ביבליאטעקארן מלכה ערלעכמאן מיט ה׳ אברהם פוקס (שעראדז) און חברה לאה כאראש מיט ה׳ ארי׳ הענדעליס (דוואַרט). מתוך הרחבה זאלט איר קענען ווייטער פארזעצן די ארבעט פאר אונדזערע הייליקע אידעאלן.

קאליש — בנות-אגודת-ישראל. פאדזיצערן פרוי פערלע וויצע-פארזיצ. בערגמאן, סעקרעטארקע טוסק.

מזל-טוב דיר אונדזער ליבסטע פריינדן מלכה ערלעכמאן צו דיין תנאים-שרייבן מיט ה׳ אברהם פוקס (שעראדז). זאל השי״ת געבן, אז דיין מזל זאל שיינען ווי דאס ליכט פון דער תורה, און דו עלטערן זאלן פון דיר פיל נחת דערלעבן.

קאליש — דיינע טרייע איבערגעגעבענע זוסל בלאטשטיין, נעטקע ווייטץ, ביילע און שבע מאנדרע

א הארציקן מזל-טוב ווינטש איך צו די פארלאבונגען פון מיינע ליבע חברות: פרל. לאה פאמעראנץ (מאגיעלניץ) מיט ה׳ שאול יהודה באטשאן (ירושלים) און פרל. ברײַנדל שיף (מיעכאוו) מיט ה׳ אברהם קאנטאר (פאיענטשנע), זאל ג-ט לעך גליק הארמאניש אייער נייען לעבנס-וועג באשטראלן.

וויעלון — מאשע אונגער

מזל-טוב מורתנו!

בברכת מזל-טוב הכי חמה אנחנו מברכוה את מורתינו החביבה מרת רחל הערשבערג תחי׳ לנשואי׳ ואנחנו אומרות: יהי ביתה בנוי על שדי היהודית ותפרח להלאה עבודתה לטובת „ב״י ו„בא״י".

ביאלע-ראווסקע — „בנות", „עולות", „לפיד", מורה י. בוים, הוועדה ותלמידות „בית יעקב".

א הארציקן מזל-טוב אונדזער פיל גיליבטע און אייביק נישט-פארגעסינע לערערן פרל. לאה פאמעראנץ (לעגטשיץ) צו איר פארלאבונג מיט ה׳ באטשאן (ירושלים). זאל דער אלמעכטיקער אייער עתיד מיט אייביקע צופרידנהייט בענטשן און איר זאלט זוכה זיין צו בויען אייער הויז אויף די בערג פון ציון וירושלים אין גייסט פון אונדזערע אידעאלן, ווינטשן:

פאווע לידערמאן, שרה גינסבערג, רחל וויגדאראוויטש און פריידע לידערמאן.

א הערצלעכן מזל-טוב ווינטשן מיר אונדזער אקטיווער מיטארבי-טערן פרל. גאלדע פאסקאוויטש צו איר חתונה מיט ה׳ כ״ץ (ווארשע). גליק און צופרידנהייט זאל דיך שטענדיק באגלייטן און דו זאלסט זוכה זיין ווייטער צו שפיגן דעם גאלדינעם פאדעם פון תורה ומסורה.

וויסקאוו — בנות-אגודת-ישראל. לערערן שטאקמאן

א הערצלעכן מזל-טוב ווינטשן מיר די ג. לערערן פרל. רחל הערשבערג (לאדזש) צו איר חתונה מיט ה׳ ראש (פשעדבאזש) זאל דער אלמעכטיקער אייער צוקונפט מיט אייביקע צופרידנ-הייט און הימלישע ברכות בענטשן.

סקיערניעוויץ — ב״י לערערן פר. קערשטער (חראש) שוועסטערן דזיאלאשינסקא

צו דער פארלאבונג פון שוועסטער און שוועגערן פרל. לאה חראש (קאליש) מיט ה׳ ארי׳ הענדעליס (דוואַרט) ווינטשן מיר א הארציקן מזל-טוב און א גליקלעכער צוקונפט. בויט אייער הויז אויף די בערג אויף די בערג פון יהודה וירושלים אין גייסט פון די תורה-אידעאלן.

סקיערניעוויץ — יוסף קערשטער און פרוי (ב״י-לערער

א הערצלעכן מזל-טוב ווינטש איך מיין ל. פריינדן ריבטשע האראוויטש צו איר תנאים מיט ה׳ שמואל ראזענבערג (שידלאוו-צע). זייט גיבענטשט פון השי״ת מיט א בליענדע צוקונפט און אייביקע צופרידנ׳ ט.

שידלאווצע — שרה בלומענטאל

א הארציקן מזל טוב ווינטשן מיר אונדזער ל. פירערן צפורה טוסק און די ה׳ פאמיליע טוסק צו דער חתונה פון זייער זון און ברידער לייב מיט פרל. צילקע טווארקאוו (ווארשע), די חברות לאה חראש מיט ה׳ הענדעליס (דוואַרט), פרל. מלכה ערלעכמאן מיט ה׳ אברהם פוקס (שעראדז) צו זייערע תנאים. זייט זוכה צו בויען אייער צוקונפט אין הייליקן לאנד אין גייסט פון ישראל-סבא.

קאליש — די עלצטע גרופע ביי בנות-אגודת-ישראל

אן אויפריכטיקן מזל-טוב אונדזער חברה און פריינדן פרל מלכה ערלעכמאן צו איר פארלאבונג ווינטשן

קאליש — צפורה לעווי, אסתר מאשקאוויטש און רייזל ווייס

בברכת מז״ט המה אנו מגישים לעוזרנו הנכבד מר זאב ברסלר לרגלי נשואי בתו מרת פרומיט תחי׳ עם מר יעקב שלמה הורוויץ נ״י (ורשה).

לודז — ועד „בית-יעקב" (מחוז גייער

א ברכה-פולן מזל-טוב ווינטשן מיר דער ח׳ ב״י-לערערן אום אונדזער ל. פירערן פרוי הערשקאוויטש צו איר ניי-גיבוירי-זון. זייט זוכה אים צו דערציען אין גייסט פון אגודת ישראל

כעלם — בנות-אגודת-ישראל

דעם טיפסטן ביילייד און מיטגיפיל דרוקן מיר אויס אונ-דזער אקטיווער פארוו. מיטגלידערן פרל. לאה ברעסלער צום פריצייטיקן טויט פון איר ל. מוטער ע״ה, ווי אויך דער פאמיליע ליכטענשטיין צום פריצייטיקן טויט פון זייער ל. טאכטער, אונדזער גיוו חברה דינה ליכטענשטיין ע״ה, אין דער ארבעט פאר אונדזערע אידעאלן זאלסטו א טרייסט גיפונען.

וויסקאוו — בנות-אגודת-ישראל לערערן שטאקמאן, פריינדן ש ערן

גיזעצט ביי ר. זעצער, לאדזש, זאכאדניא 66

Red. i wyd. Luzer Gerszon Frybenzon

Druk J. Diament Łódź, Kilińskiego 50